

צ'בזטי מזהר"י
שיחות הר"ן

שיחה טז

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

לצעוק בקול דממה דקה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמח)

שיחות הר"ן סימן טז

מונהג על פי דפוס ראשון שנת תקעה שהדפוס מוהרנ"ת בסוף ספרי מעשיות בשם ליקוטי מוהר"ן

דע שיכולין לצעוק בקול דממה דקה. בצעקה גדולה מאד ולא ישמע שום אדם כלל. כי אינו מוציא שום קול כלל. רק הצעקה היא בקול דממה דקה. וזה יוכל כל אדם. דהיינו שיצייר במחשבתו הצעקה ויכנים קול הצעקה במחשבתו. ויצייר בדעתו קול הצעקה ממש עם הניגון בדרך שצועקין. ויכנס בזה עד שיצעק ממש בבחי' קול דממה דקה. ושום אדם לא ישמע כלל. כי באמת אינו ציור כלל. רק צעקה ממש. כי יש סמפונות בריאה שמשם יוצא הקול. וגם יש סמפונות דקים היוצאים מן הריאה אל המוח. וע"כ יכולים להכנים הקול דרך הסמפונות הדקים ההולכים אל המוח עד שיצעק ממש במוחו ע"י מוח שמצייר במחשבתו קול הצעקה ממש, שבזה הוא מכנים קול הצעקה אל המוח. ויכול לעמוד בין כמה בני אדם ויצעק מאד. ושום אדם לא ישמע כנ"ל. ולפעמים יוכל להשמט מזה איזה קול דק שיחי' נשמע. כי מחמת שנכנס הקול דרך הסמפונות של המוח אל המוח. יוכל להשמט לפעמים. שיצא הקול דרך הסמפונות המוציאים קול. אבל הוא בדקות גדול ובלא דיבור (היינו כשאין מוציאים שום דיבור בשעת הצעקה הנ"ל) קל יותר לצעוק כנ"ל. כי כשצריך להוציא הדיבור. קשה יותר לתפוס את הקול אל המחשבה. ולבלי להניחו לצאת דרך הקנה המוציא קול. אבל בלא דיבור קל יותר :

לצעוק בקול דממה דקה

שיחות הר"ן אות זו

מקום וזמן אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

יכולין לצעק בקול דממה דקה בצעקה גדולה מאד ושום אדם לא ישמע כלל כי אינו מוציא שום קול לחוץ רק הוא מציר היטב הצעקה במחשבה וכו'. [עין בפנים הענין] : (לק"ע התבודדות כב)

שיחות

אין

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- א. צ"ע האם צעקה ללא קול היא לכתחילה או דיעבד? בפשטות נראה שהיא דיעבד ממה שרבנו מדבר על מצב שאדם נמצא בין בני"א ולכן עצתו לצעוק בקול דממה. מאידך לכאורה כיון שבזוהר שמות כ. מבאר מעלת האנחה על הצעקה שאנחה היא במחשבה בלבד, לכאורה לפ"ז צעקה בלא קול היא במעלת האנחה. ועולה על אנחה בקול, אבל מלשון רבנו כאן שאמר 'בקול דממה דקה' נראה שגם קול דממה נחשב קול, ולא כמו אנחה שהיא רק במחשבה. וכיון שהיא רק כיון שהוא נמצא בין בני אדם משמע שצעקה בקול עדיפה בפשטות דברי הזוהר.
- ב. דע שיכולין לצעוק בקול דממה דקה. וכו' ולא ישמע שום אדם כלל. כי אינו מוציא שום קול כלל. – צ"ע כי הלשון הזה קול דממה דקה נזכר במלכים א (יט יב) שם מפורש שאליהו שמע קול דממה דקה כמ"ש ויהי בשמוע אליהו וילט פניו. וכן פירש המצודות שם/י' והרד"ק/י' פירש שהוא קול לחש
- ג. קול דממה דקה – שם במלכים-א יט/י' במעשה שאליהו שמע קול דממה דקה קדם לזה ג' קולות של ג' קליפות טמאות רוח גדולה ואחריה רעש ואחרי רעש אש ואחריה קול דממה דקה. והן הג' קליפות טמאות שראה יחזקאל בפרק א' י"ז רוח ענן ואש והרביעית קליפת נגה וצ"ע כי משמע במלכים וגם בגמ' י' שג' הקליפות הן רעש עושות, יותר מקול דממה דקה, עד כדי כך שאליהו וגם רב ששת ידעו להבדיל ביניהן לקול דממה דקה? עיין תרגום יונתן שהן היו ג' חילות של מלאכים הראשונה מלאכי רוח ושניה מלאכי זיעא ושלישית מלאכי אש, ומשמע שכל חיל גדול של מלאכים בא ברעש גדול גם מלאכי זיעא באו בהתלהבות גדול ושל אש באש להבה ואחריהם ה' בא בקול דממה ולחש.
- ד. וצ"ע מה יש ללמוד מכך שקול דממה דקה היא קליפת נגה. ואולי רמז שבוודאי צריך לשבר ג' קליפות רעות אבל התגלות ה' היא דווקא כשצועק הרבה להתקדש במותר שהוא תיקון קליפת נגה

^א כי ער בו אלול תשפ"א

^ב מצודות דוד על מלכים א פרק יט פסוק יג – (יג) בשמוע אליהו – את קול הדממה,

^ג רד"ק על מלכים א פרק יט פסוק יג – ופירוש קול דממה דקה קול נמוך וי"ת הפסיק בן והא ה' מתגלי וקדמוהי משריית מלאכי רוחא מפרקין טוריא ומתברין כיפא קדם ה' וגו'

^ד מלכים א פרק יט (יא) ויאמר צא ועמדת בהר לפני ידוד והנה ידוד עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ידוד לא ברוח ידוד ואחר הרוח רעש לא ברעש ידוד: (יב) ואחר הרעש אש לא באש ידוד ואחר האש קול דממה דקה:

^ה יחזקאל פרק א (ד) וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונגה לו סביב ומתוכה פועין החשמל מתוך האש:

^ו ברכות דף נח. רב ששת סגי נהור הוה קאזלי כולי עלמא לקבולי אפי מלכא וקם אול בהדיהו רב ששת אשכחיה ההוא צדוקי אמר ליה חצבי לנהרא כגני לייא אמר ליה תא חזי דידענא טפי מינך חלף גונדא קמייא כי קא אושא אמר ליה ההוא צדוקי אתא מלכא אמר ליה רב ששת לא קאתי חלף גונדא תנינא כי קא אושא אמר ליה ההוא צדוקי השתא קא אתי מלכא אמר ליה רב ששת לא קא אתי מלכא חליף תליתאי כי קא שתקא אמר ליה רב ששת ודאי השתא אתי מלכא אמר ליה ההוא צדוקי מנא לך הא אמר ליה דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא דכתיב צא ועמדת בהר לפני ה' והנה ה' עובר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ה' לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה' ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה.

ה. צ"ע מזה הגדר של צעקה שגם בלי קול עדיין נקראת צעקה? עיין זוהר שמות דף כ.ו/ שבעלת הצעקה על השועה ותפילה שצעקה היא בלא דיבור ועל כן יוצאת מעומק הלב. גם עיין תורה ה' תניא שגם צעקה בלא קול יוצאת מעומק הלב ממקום העצה שעל ידה גדל האמונה.

ו. צ"ע כי צעקה אמורה להיות צעקה טבעית מרוב כאב על איזה חסרון, ואילו הביאור כאן כיצד לכוון לצעוק בשקט לכאורה מפריע לצעקה הטבעית, כעין שאמר רבנו על הכוונות בתפילה בחיי מוהר"ן תיד"ו/ שאפילו כוונות שם ה' המבואר בש"ע מיותר לכוון אלא דווקא כפשוטו ממש אבל עם לב. והביאור נ"ל כי אע"פ שהלב צריך לקבל מהמח אבל הם לא יכולים לעבוד ביחד כמשל רב ותלמיד שהרב לא יכול להיות במדרגתו האמיתית כשהוא מתבטל ומקשיב, אלא כשהוא לבדו מעבד ומקיים את הדברים שקיבל מהרב. על כן בעת התפילה צריך להיות לב שפכי כמים לבך ועסק העיון מפריע לזה. על כן נראה שהביאור של רבנו כיצד לצעוק בקול דממה אין הכוונה לכוון זאת בשעת מעשה אלא לכל היותר סמוך לצעקה אבל הצעקה בעצמה היא מהלב לבד בבחי' צעק לבם אל ה'.

ז. צ"ע כי לכאורה צעקה בלי קול היא דבר פשוט, דהיינו צעקה בלחש/ט/, ומה שמבאר רבנו שצריך להכניס את הרוח הבא מהריאה לסמפונות ההולכים למח במקום לגרון, זו כבר כוונה מיוחדת. וצ"ע האם היא דווקא כך, ומה החילוק בין כפשוטו למה שמבאר רבנו. דהיינו האם רבנו מבאר מה קורה ממילא כשצועקים בלא קול או שמבאר מה צריך לעשות כדי שהצעקה בלא קול תפעל כמו צעקה עם קול.

ח. שיצייר במחשבתו – צ"ע הרי צעקה היא מהלב ולא מהשכל. זה ודאי ופשוט שפעולת הצעקה תלויה עד כמה כואב בלב הדבר שצועק עליו, ובאמת בצעקה רגילה עם קול לא מערב את המחשבה כי היא רק צעקת הלב, אבל לצעקה בלא קול, כזו שתפעל כמו צעקה בקול, צריך לעצור את הרוח מהריאה שלא תכנס לקנה אלא תכנס בסמפונות

¹ זוהר שמות דף כ. – צעקה ושועה במאי אתפושן, אמר רבי יצחק, אין לך שועה, אלא בתפלה. שגאמר, (תהלים ל"ט) שְׁמְעָה תְּפִלָּתִי וְשִׁוְעִי הֶאֱזִינָה. (תהלים פ"ח) אֲלִיךָ יְיָ שִׁוְעִי. (תהלים ל') שִׁוְעִי אֲלִיךָ וְתִרְפָּאֵנִי. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. אמר רבי (דף כ' ע"א) יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב. הדין הוא דכתיב, (איכה ב') צעק לבם אל יי'. צעקה וועקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא, יותר מתפלה ואנחה, דכתיב, (שמות כ"ב) כי אם צעוק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו. אמר רבי ברכיה, בשועה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (שמואל א' ט"ו) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך. מה כתיב, ויחר לשמואל, ויצעק אל יי' כל הלילה. הניח הכל, ולקח צעקה, משום דהיא קרובה לקודשא ברוך הוא יתיר מפלהו, הדין הוא דכתיב, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

תנו רבנן, האי מאן דצלי ובכי וצעק, עד לא יכיל למרחש בשפוטתיה, האי צלותא שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא הדרא ריקניא. אמר רבי יהודה, גדולה צעקה, שקורע גזר דינו של אדם מפל ימיו.

רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושלת על מדת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה צעקה, שמושלת בעולם הזה ובעולם הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה והעולם הבא, דכתיב, (תהלים ק"ז) ויצעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יצילים.

ביאור אור יקר (לרמ"ק) שם (שער א סימן טו ד"ה ויאנחו בני ישראל) – והנה שועה זו היא בתפלה, ירצה שמדבר האדם בפיו, ולכך אינה במעלה כל כך מפני שעדיין היא במקום שיש בו דבור, אמנם צעקה היא במעלה גדולה שהיא במקום שיש קול בלא דבור, ולכך תעלה למעלה ואינה חוזרת ריקם, מפני שנכנסת לפנים משורת הדין, ומעוררת משם הרחמים, ולכך אמר כי אנחה היא במחשבה, היא נעלמת יותר שאפילו קול אין בו, אלא נאנח בשברון מתנים, וג' אלו הם מחשבה קול דבור, שוע"ה דבור, צעק"ה קול, אנח"ה מחשבה, ואנחה לא עשו ישראל שלא היה יכולת בידם להעלות צרתם לפני המחשבה, אלא העליונים נאנחו עליהם, אמנם שועה דהיינו דבור, וצעקה דהיינו קול, זה היה ספק בידם לעשות, ולכך אנחה שוברת הגוף, וכן שוברת דין שש קצוות מתוקף הרחמים שהיא מעוררת, וכן צעקה היא קול ומעוררת הרחמים מהבינה, וקורעת גזר דינו של אדם מכל ימיו, שהם שבעים שנה שבע ספירות, ויש דין בהם וצעקה קורעת גזר דין, אמנם שועה אינה בעלת כח כל כך אלא היא מועילה, ולכך התפילה היא בשלשה הדרגות אלו שלימה, תחילה שועה ליכנס בדבור, ואח"כ צעקה נכנס יותר פנימה, ואח"כ אפי' קול אין לו אלא נאנח בסוד המחשבה, צעקה מושלת על מדת הדין, היא בבינה ולכך מושלת על גבורה הוד מלכות שהם מדות הדין ומהפכם לרחמים, ולא דווקא מכל ימיו דהיינו אפי' חסד, שלפי דברי ר' יצחק אם גם חסד הסכימה בדין אין צעקה קורעת אלא אנחה או יותר ממנה, ור' יוסי סבירא ליה שצעקה עולה יותר שאפילו בדין הבינה היא מתקנת, וז"ש בעולם הזה דהיינו מה שמושפע הדין מחסד ולמטה משש קצות להנהגת העולם, ובעולם הבא דהיינו אפילו מקורות הדין שנפתחים בבינה הם מתהפכין לרחמים ונסתמין בסוד הצעקה, ולפי זה צריכה לעלות אל החכמה, או אל ג' הראשונות שבבינה, שהכל ענין אחד כדי שתמשול אפילו בעולם הבא למתק דיניה. בשביל צעקה נראה שמכריח ממה שנוחל מושלת, וזו אינה ראייה שהרי תפלה ג"כ נוחל שאם הוא שב ומתפלל הקב"ה מקבל תשובתו, ואין לומר שאין תשובה שלימה אלא בצעקה, ח"ו שאין שום תשובה חוזרת ריקם, והנה ענין זה יובן במה שפי' שזדונות נעשו' לו כשגגות, או זדונות נעשו לו כזכויות והנה השב מיראה מתפלל לבד בשועה ולכך תשובתו בעולם הזה, ירצה מתקן מה שעשה בעולם הזה וזדונות נעשו לו כשגגות, כדי שלא תקובל בעולם הבא עד ירצה כשכיר יומו, וזדונותיו ושגגותיו לפניו עד יטהר, ואח"כ יאכל פרי מעליו הטובים, נמצא שלא נחל בהם עולם הבא, אמנם השב מאהבה צועק וזדונות נעשו לו כזכויות, וממש נחשב כעושה מצוה, ועל יד התשובה מאותם העונות נוחל עולם הבא, מפני שכפי שער זדונותיו וצעקתו פתח מקורות מחכמה אל הבינה, וזה טוב לו לטהר ממצוקותיהם תרתי, מצוקות עולם הזה ומצוקות עולם הבא.

² חיי מוהר"ן אות תיד – (ח) אָהָד שָׁאֵל אוֹתוֹ עַל עֵינֵי מַה שְׁנֶאֱמַר בְּשִׁלְחֵן עֶרְוָה (אֶרֶץ חֵיִים ה) לִכְנֹן בְּשַׁעַת אֲמִירַת ה' וְכוּ', הַשִּׁיב לוֹ וְמָה חָסֵר לָךְ כְּפִשּׁוּטוֹ אֲדִינָה גָאֵט. כִּי עַל־יְדֵי הָאֲמִירָה בְּכֻנָּה פְּשׁוּטָה זֹאת מְחַיִּיבִים לְרַעַד יְדֵיו וְרִגְלָיו וְכָל רִמ"ח אֲיִבָּרְיוֹ וְשִׁס"ה גִּידָיו שֶׁל הָאָדָם.

³ ראה צוואת הריב"ש – הנהגות ישרות אות לג. צריך האדם ללמוד ולהרגיל את עצמו שיתפלל אפילו הזמירות בקול נמוך ויצעק בלחש ויאמר הדבר בין בזמירות בין בלימוד בכל כחו כדכתיב על עצמותי תאמרנה וגו' והצעקה שתהיה מחמת דביקות תהיה בלחש: עכ"ל

העולים אל המח, אבל לא כדי שתעורר את המחשבה אלא את הכוונה. כמבואר בתורה כ' הקול מעורר את הכוונה, ומסתמא גם צעקה בלא קול צריך לעורר את הכוונה. ואולי זה ההבדל בין צעקה בלחש שאינה מעוררת את הכוונה.

ט. כי באמת אינו ציור – צ"ע הרי אמר שיצייר במחשבתו ואם היא לא ציור מה יצייר

י. עם הניגון בדרך שצועקים – צ"ע על איזה ניגון מדבר

יא. כשצועק בלא קול קל יותר בלא דבור וצ"ע מה ההבדל אם אומר אוי או ה' תעזור לי. ראה לעיל בזה שמוות דף כ. שעיקר מעלת הצעקה שע"י שהיא בלא דיבור יוצאת מעומק הלב.

יב. דע שיכולין לצעוק בקול דממה דקה – בתורה ה' תנינא אות ב' מבאר רבנו שחיוזק האמונה הוא ע"י עצות והן נמצאות בעומק הלב ולהוציא אותן צריך לצעוק לה' אבל בגלל פגם האמונה א"א לא מועילה צעקה בקול, על כן צריך לצעוק צעקת הלב בלי קול. נמצא שכבר גילה לנו רבנו שיש צעקה בלי קול ומה רבנו חידש לנו כאן? ונראה שבאמת עיקר החדוש כאן הוא כיצד לעשות זאת. ומה שנקט לשון דע שיכולין וכו' הכוונה לאו דווקא צעקה על נפילת האמונה אלא על כל דבר כשא"א להיות לבד או כשמתעורר לצעוק ואם ילך ממקומו אפשר שיאבד את התעוררות כמבואר בתורה קכד/ו.

יג. לפי מה שמבואר גודל מעלת הצעקה שעולה עד בינה וקורעת גזר דין וכו' צ"ע מדוע בתורה קצח אמר הקב"ה למשה מה תצעק אליו בעתיקא תליא מלתא? הרי לכאורה הצעקה עולה לבינה שהיא כתר דו"א דהיינו עתיקא. וכן משמע מלשון הרמ"ק על זוהר שמוות כ. הנ"ל שצעקה עולה לבינה ונכנסת לפנים משורת הדין, משמע שמעוררת את אריך אנפין שהנהגתו ברחמים למעלה מהנהגת המשפט של זעיר. (כמבואר בתורה קה).

יד. בזה שמוות כ' וברמ"ק שם מבואר שצעקה עולה לבינה וממתקת הדינים ובגמ' ר"ה יח צעקה מבטל גזר דין ומדוע כשעשו צעק צעקה גדולה ומרה לא פעל כלום לזכות בברכה אלא את זעקתו של מרדכי, אבל בבקשתו לקבל ברכות זכה רק ע"י שלש דמעות/א' שהוריד כמ"ש וישא עשו קולו יבך, ועוד פעל על ידן קטרוג נורא על ישראל לדורי דורות/ב'. מבואר ששערי דמעות לא ננעלו אבל שערי צעקה כן ננעלו, וצ"ע א"כ מה התועלת בצעקה. וי"ל שגם שערי תפילה ננעלו ואעפ"כ מחויבים להתפלל ובודאי ה' שומע כי אין הכוונה שנעול ממש אלא נעול קצת כלומר שצריך יותר מאמץ בתפילה וכן בצעקה

טו. ושום אדם לא ישמע כלל צ"ע האם דווקא ישמע אבל לראות כן יראה עד כמה הוא מתאמץ, או שלא ישמע כלום וגם לא יראה כלום. בתורה עו מבואר שצדיק שמוחו צח לא רואים עליו כשמוחו אבל צדיק שלא זכה לכוז צחות רואים עליו וזה כנראה ההבדל גם בתורה רמג וקטו תנינא ההבדל בין צדיק האמת שלא רואים עליו קדושה לצדיק אחר שכן רואים.

טז. ולפעמים יוכל להשמט מזה איזה קול דק שיהי' נשמע – צ"ע לכאורה נראה שמבאר בזה את הלשון קול דממה דקה. אלא שא"כ צ"ע מדוע רק לפעמים. ונ"ל פשוט שאין הכוונה לבאר לשון קול דממה דקה כי קול דממה דקה מבואר ברד"ק על מלכים-א יט שהכוונה לקול לחש. שאינו נשמע לאחרים אלא רק לעצמו.

הקדמה

על הצעקה דיבר רבנו בכמה מקומות ובכמה פנים בתורה כא/י' מבאר שעל ידה מוליד את המוחין דהיינו כשהוא במוחין דקטנות ובלבולים אזי ע"י צעקה יכול לצאת מהם על הדעת. ובתורה כג מדבר מצעקה שצריך

^י תורה קכד תנינא – שמעתי בשמו שאמר, שלפעמים מגיע לאדם הרהור תשובה והשתוקקות להשם יתברך באיזה מקום, שצריך שם באותו המקום דיקא להתחזק בזה הרהור תשובה והשתוקקות, כגון לדבר שם איזה דבורים של תחנון ובקשות או דברי השתוקקות בפה ובלב כפי הענין, ולא ימתין ולא יזוז ממקומו, אף על פי שאין זה המקום מוכן לכה, כגון שלא במקום קביעות לתורה ותפלה, רק בדרך הלובי וכיוצא. כי כשיזוז ממקומו, יכול להיות שיפסק. וכן ממנו ז"ל בעצמו ראינו ענין כזה כמה פעמים, שלפעמים נשאר עומד באמצע הבית, ודבר עמו ונראה לנו תורה נפלאה ושיחה נאה מאד, ונראה דרכים נפלאים לעבודת השם יתברך והתעוררות גדול וכו', ולא רצה לזוז ממקומו, עד שגמר מה שרצה, וכן היה כמה פעמים:

^{יא} תנא דבי אליהו רבה – פרק כד – עשו בשכר שלש דמעות שהוריד ונפלו מעיניו נתנו לו הר שער שאין גשמי ברכה פוסקין ממנו לעולם.

^{יב} כמבואר בזה שמוות דף יב: – ואמר רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, כד ישתלמון ויכלון, בכי דמעות דכבה עשו קמי אביו, דכתיב, (בראשית כ"ז) וישא עשו קולו ויבך. (אמר רבי יוסי אותו בכי דכבה עשו) ואינון דמעין, אחיתו לישראל בגלותיה. כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הדיא הוא (ירמיה ל"א) דכתיב בבכי יבואו ובתחנונים אובילים.

^{יג} תורה כא אות ז' – ולפעמים יש, שהמוחין והשפע אלוקי הוא בהעלם, בבחינת עבור, ואז יפה צעקה לאדם, בין בתפלה בין בתורה, בשנתעלם המוחין, כי העלם הינו עבור זה בבחינת (דברים ל"ב): "צור ילדך תשי", כמו (ישעיהו ל"ז): "וכח אין ללדה", כמו אשה שתשה כחה מילד, ובשעה שהיא בורעת לילד ראמות עי"ן קלין, כמנין תבות שבמזמור "יענה", ואז מולדת (זהר פינחס רמ"ט). והשבעין קלין הם בחינת שבעה קולות שאמר דוד על המים, שכל אחד כלול מעשר: והצעקה שאדם צועק בתפלתו ובתורתו, כשנסתלקין המוחין בבחינת עבור אלו הצעקות הם בחינת צעקת היולדת, והקדוש ברוך הוא שהוא יודע תעלומות של המוחין איך נתעלמו, הוא מאזין צעקתנו, והצעקה הוא במקום צעקת השכינה, כאלו השכינה צועקת, ואז מולדת המוחין. וזה בחינת: 'הקול מעורר הכוונה' (ז), הינו המוחין. וזה

לצעק לה' ית' לזכות למוחין של הממון שלא יהיה בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים. ובתורה קצח כְּשֶׁאֶחָד צוֹעֵק לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ אוֹמְרִים לוֹ לִסַּע, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שְׁמוֹת י"ד): "מִה תִּצְעַק אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ"; ובתורה מוֹ תִּנְיָנָא^ט מדבר על צעקה מעומק הלב להנצל ממניעות המח. ובתורה כב/טו מדבר על קול צעקת הסט"א שמתעוררת כנגד קול דקדושה. עוד ראה תורה ה'/טו שקול צעקה מעורר הכוונה ע"י שפוגע בעבי מטרא שהם המוחין ועי"ז נוזלין מן לבנון מליבונא דמוחא מוחין אל הלב ומעוררים אותו.

ידוע הכלל שהמקום הראשון של איזה מילה בתורה שם שרש הבנתו בכלליות – ולשון צעקה מצינו לראשונה בפרשת וירא (בראשית יח כא) "הכצעקתה הבאה אלי", פשוטו של מקרא שהעיר צעקה מרוב חטאים שהיו בה כמו אבן מקיר תזעק^י, ועפ"י הסוד^י היא צעקת ה' דהיינו ספירת המלכות שעוררו בה את מדת הדין, ורבותינו דרשו הכצעקתה צעקת ריבה אחת שהרגוה במיתה משונה בייסורים נוראים על שנתנה פת לעני/טו כמפורש בחלק (סנהדרין קט): ובבראשית רבה (מט, ו):^כ.

ובזוהר שמות כ. גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב, הדא הוא דכתיב (איכה ב יח) צעק לבם אל יהו"ה, צעקה וזעקה דבר אחד הוא, וזו קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואנחה, דכתיב (שמות כב כג/כא) כי

בחינת: "תפלם שבעת ימים" שבעת ימים זה בחינת שבועה קולות של דוד כפ"ל, שהם שבועין קלין הנ"ל שצריך לצעק כדי להוציא אור הפנים הנ"ל מהעלם אל הגלוי. והגלוי זה בחינת לדה,

ועיין לק"ה גילוח ד' ז' – כך היה במצרים – "ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו", וכך זה גם בגלותנו זה האחרון; הצעקה היא שתגרום לדעת הנעלמת להתגלות. כי זה עיקר התיקון של הגלות ושל כל הצרות, שכולם נמשכין מחסרון הדעת, על ידי שנתעלמו המוחין, שלזה צריכין צעקה... זוהי גם סיבת הסבל הרב שאנו עוברים בתקופה האחרונה, כי "בשביל זה ה' יתברך שולח צרות מצרות שונות, רחמנא ליציל, בכלל ובפרטיות על כל אחד ואחד – הכל כדי שיעצק האדם אל ה', שעל ידי זה יוליד המוחין מתעלומתן, כל אחד לפי בחינתו, שעל ידי זה תהיה הגאולה שנקראת לידה" (שם).

עוד עי"ש אות ח' – וזה שעלינו לעשות בתקופה העומדת בפתח, תקופת השובבי"ם. כי באלו הימים קורין בתורה בענין גלות מצרים וגאולתם, שהיה על ידי צעקה. וכמו כן צריכין עתה בגלות זוה. וזהו 'שובו בנים שובבים', שעיקר כל הצרות והגלויות, רחמנא ליציל, הם על ידי חסרון הדעת, שזהו בחינת שובבים, שכל אחד הולך בעולם כמו משוגע ושובב ממש, כמו שנאמר 'וילך שובב בדרך לבו'. וכשיבין האדם בעצמו כל זאת, איך הוא שובב ומשוגע ממש, כי הולך אחרי שרירות לבו ואינו מסתכל על תכליתו הנצחי, בוודאי יחוס על עצמו ויצעק הרבה לה' יתברך. ועל ידי זה יזכה, לפי בחינתו, להוליד המוחין והדעת, שעל ידי זה עיקר הגאולה בכלל ובפרט בכל אדם ובכל זמן".

י" תורה מו תנינא – הקשיות שבלבו, שהם המניעה הגדולה מכלם, וא"י צריך לצעק לאביו שבשמים בקול חזק מעמקי הלב, וא"י השם יתברך שומע קולו ופונה לצעקתו. ויכול להיות, שמהו בעצמו: פל ויתבטל לגמרי כל הקשיות והמניעות הנ"ל, ועל כל פנים השם יתברך שומע קולו, שמהו ישועתו.

טו תורה כב אות וזו וקול הברה הוא דע, כי בשנתעורר קול דקדשה, א"י מתעורר ממנו קול דסטרא אחרא, כי על ידי העברות נבראים מתחילים, והם צועקים: הב לן מוזני! הב לן חיי! וכשאין מתגבר ומתעורר קול דקדשה, הם נחים; אף תכף שמתעורר קול דקדשה, הם מתעוררים תכף ומתחילים לצעק ולקטרג נגדו, וזהו קול ההברה שיוצא מקול הקדשה. וזה בחינת (ירמיה י"ד): "אם עונינו ענו בנו" 'אין עניה אלא לשון צעקה' (ג). הינו שהעונות צועקין בנו בתוכנו ממש על ידי שנתעורר קול דקדשה, וכמו שכתוב אצל הצרפתי (מלכים א' י"ז): "באת אלי להזכיר את עוני", הינו: כל זמן שלא היה שם אליהו, ולא היתה הקדשה גוברת כל כך, היו העונות שלה נחים, אף על ידי שנתעורר שם קדשת אליהו, היו נזכרים ונתעוררים עונותיהם לצעק ולקטרג עליה; וזהו: אם עונינו ענו בנו שהעונות צועקין בתוכנו. ואפילו כשאנו צועקים איזה קול דקדשה, אין אנו זוכין לשמע קול דקדשה בעצמו, לשבר על ידו עזות הגוף, כי אם קול הברה, שהוא קול העונות שנתעוררין נגד קול דקדשה, והם צועקים בתוכנו:

טז תורה ה' אות ג' – ובשביל זה אנו מברכין: שפחו וגבורתו וכו'. והגבורות הם בחינת פח וגבורה, שאדם מוציא את הקול בכח גדול, והקול הזה פוגע בעבי מטרא, הינו בחינת מחין, שמשם יורדין טפין טפין, כמו שכתוב בזהר (פינחס רלה): באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, מן לבונא דמחא. וכשפוגע בעבי מטרא, א"י אשתמע קלא לבריתא, הינו בחינת רעמים. וזהו (תהילים ע"ז י"ט): קול רעמך בגלגל, הינו בגלגלתא דמחא; פד אערא בגלגלתא דמחא, נעשה מהקול רעמים, ונשמע לבריתא. וזה (שם מט): פי דבר חכמות, הינו הדבור היצא מפי פוגע בחכמה, הינו בגלגלתא דמחא, ועל ידי זה: והגות לפי וכו', הינו שנתעורר על ידי זה הרעם, נתעורר הלב, כמו שאמר: קול מעורר הכונה.

י" כך פרש משכיל דוד שם – הכצעקתה של מדינה. נראה דרצ"ל שהמדינה בעצמה צועקת כנגדם ודומיא למאי דכתיב כי אבן מקיר תזעק וכו' וכדאמור רבנן מי מעיד בו אבני ביתו וכו'.

י"ז ראה רבנו בחיי – הכצעקתה כלומר הכצעקת ה"א האבא אלי במדת הדין עשו, אבלם במדת הדין.

יט דהיינו כיון שהיה להם תאוריה שלימה לאסור כל עשיית חסד אבדו לגמרי את המדת החסד כלפיהם מלמעלה, ועוררו דין נורא וצעקת הריבה מתוך יסורים עם צעקת האבן מקיר תזעק עורר דין נורא של חורבן אש גפרית ומלח כל ארצם.

כ ישמח משה – אמרו במדרש רבה: "אפילו אני מבקש לשותק, דינה של ריבה אינו מניח אותי לשותק. מעשה בשתי בנות שירדו לשחות ולמלאות מים. אמרה אחת לחברתה: למה פניך חולניות, אמרה לה: כלו מזונותיה וכבר היא נוטה למות. מה עשתה מלתה את הכד קמח והחליפה, נטלה זו מה שביד זו. וכיון שהרגישו בה, נטלוה ושרפו אותה. אמר הקב"ה אפילו אני מבקש לשותק, דמה של הנערה אינו מניח אותי לשותק, הדא הוא דכתיב: "הכצעקתה", הכצעקתה לא אינו אומר אלא הכצעקתה, ואי זו – זו דינה של נערה. ובזוהר פרשת וארא (דף ק"ו ע"ב) אמרו: "דברתיה דלוט יתבת פתא דנהמא אחד עניא, ידעו בה, שמוה דובשא ואתבזה בריש איגרא עד דאכלוה צרעי" עד כאן. וזה שאמר הכצעקתה וכו' צעקת בת לוט שאכלוה צרעים.

כא שמות פרק כב – פרשת משפטים (כ) וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים: (כא) כל אלמנה ויתום לא תענון: (כב) אם ענה תענה אותו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו:

אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו. אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (ש"א טו יא) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך, מה כתיב, ויחר לשמואל ויצעק אל יהוה כל הלילה, הניח הכל ולקח צעקה, משום דהיא קרובה לקודשא בריך הוא יתיר מכלהו, הדא הוא דכתיב ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי. עכ"ל. עוד מצינו צעקה גדולה ומרה של עשו על שאבד את ברכות יצחק אביו.

בדרך כלל הצעקה היא בקול גדול, ונראה שבאמת בהתבודדות דהיינו לבד במקום שאין בני אדם טוב לצעוק בקול גדול. רבנו כאן מחדש שגם כשאדם מתבודד בין בני אדם שאין זו דרך ארץ לצעוק בקול גדול^{כא}, וגם קשה שיהיה בלי פניות, מגלה לנו שאפשר לצעוק צעקה שקטה שפועלת כמו צעקה בקול, כי עיקר גדר הצעקה היא שיוצאת מעומק עומק הלב, שעל כן גם עולה למקום גבוה מאד לבינה עלאה. כמבואר ברמ"ק הנ"ל על זוהר שמות ב.

אמנם בתורה ה' תנינא^{כב} אות ב' כבר ביאר רבנו שיש פגם אמונה שא"א להתגבר עליו אלא ע"י צעקה בלי קול. אבל כאן עיקר הכוונה לצעקה בלי קול לא מסיבת פגם האמונה, אלא כיון שהוא נמצא בין בני אדם, ומבאר רבנו כיצד לקיים זאת, מה ששם לא ביאר כלל.

עד כאן ההקדמה

✱

שיחה טז

מעלת הצעקה אל ה' ית' מבוארת בזוהר שמות וברמ"ק שם כנ"ל ובפרדס^{כג}, שכיון שיוצאת מהלב (ובינה ליבא ובה הלב מבין (פתח אליהו)) עולה עד בינה עלאה, שם שרש הדינים ובכוחה להמתיק את הדין ולבטל גזרות,

פסיקתא זוטרותא – כי אם צעק יצעק אלי. כל זמן שהוא צועק אני שומע: שמע אשמע צעקתו. ממחר אני להיפרע על ידי שהוא צועק, יותר ממי שאינו צועק, וקל וחומר אם כשהיחיד כך, כשהרבים צועקים לא כל שכן:

משכיל לדוד – (כב) אם ענה וכו' ה"ז מקרא קצר וכו'. דהא דכתיב בתר הכי כ"א צעק וכו' הוא ענין אחר והינו דוקא כשצועק אבל אם אינו צועק לא ידענו אלא גום ולא פירש כאן אבל פירש במקום אחר גבי מעלים עיניו מן הצדקה וממנו נקח למאי דקמן דהתם כתיב וקרא עליך וכו' והיה כך חטא ופירש"י שם והיה כך חטא מכל מקום אם כן למה נאמר וקרא שממחרין לקורא תחלה:

^{כד} **ראה ככבי אור** אנשי מוהר"ן אות ה' (אחרי שאמר רבנו למוהרנ"ת טוב מאד אם אומרים את כל שבלב לפני ה' יתברך הינו כמו לפני חבר טוב אמת). ומיד בהליכתו מאדמו"ר ז"ל נכנס להבית הפנסת הגדול הנ"ל שלא היה אז שם שום אדם והתחיל לקים זאת ואחר יום כפור נסע לביתו, והתחיל לכסף מאד שיקים זאת כראוי (כפי אשר נכסף לכבו לפרש היטב כל שיחתו לפני השם יתברך בפרטי פרטיות מכל מה שעובר עליו ולקרא ולצעק להשם יתברך מעמק הלב על כל דבר ודבר בפרטיות ולקיים ממעמקים קראתיו ה') (א) והיה לו יסורים גדולים בענין זה, **פי בפני אנשים אי אפשר לעשות פן**, ויחדר מסגר בבית אביו גם כן לא היה לו ואפלו אם מצא לפעמים איזה מקום מיוחד, היה לו יסורים ובלבולים כי באמצע נסתבב על פי רב שפתאום נכנס איזה איש, והיה לו בלבולים גדולים מזה ולא ידע מה לעשות, ונתיעץ בדעתו שהמקום המבוקר לפניו לקים זאת כראוי הוא רק מחוץ לעיר, כי שם יהיה ביכולתו למצא מקום פנוי ומצנע שאין חולכים שם בני אדם, ושם יהיה ביכולתו לפרש לפני השם יתברך את כל אשר עם לבבו, ולהתפלל ולצעק בכל חפצו ולא יהיה לו שום בלבול משום דבר אכל מחמת שנתירא מאד שגם בזה יתפרסם הדבר, כי הלא אם יראוהו שהוא יוצא מחוץ לעיר יהיה תמיהא גדולה, כי הלא ידעו כל יושבי עירו שאין לו שום עסק מחוץ לעיר, וכו' עי"ש.

^{כה} **תורה ה' תנינא** אות א' – וגם אין מועיל להחולק קול צעקה של אח וגניחות, שלפעמים מועיל להחולק אלו הקולות, שמרחמין עליו על ידי קולות הללו, אבל על ידי נפילת האמונה גם זה אין מועיל, כי הגניחות וצעקות אח הנ"ל הם קול בלא דבור, וקול זה בחינת אבקא, פי הקול פלול מאש מים רוח (תקון סט), שהם בחינת תלת אבקה, והם נראין ונתגליין רק על ידי אמונה, שהיא בחינת עפר מאנא דכלהו. ועל כן על ידי נפילת האמונה אין מועיל לו גם הקולות הנ"ל:

שם אות ב – וצעות הם בחינת עמק הלב, הינו פשנותקלקל ונפול האמונה, עד שאין מועיל אפלו קול צעקה, שהוא קול בלא דבור פנ"ל, אזי צריכין לצעק מן הלב לבד, בבחינת (איכה ב): "צעק לבם אל ה'", שהוא צעקת הלב לבד, בלי קול, בבחינת (תהלים ק"ל): "ממעמקים קראתיו ה'" מעמקא דלבא. ועמק הלב זה בחינת עצות, בבחינת (משלי כ): "מים עמקים עצה בלב איש". ועל כן כשאין מועיל קול צעקה מחמת נפילת האמונה, אזי צריכין לצעק מן הלב לבד, בלי קול, רק מעמקא דלבא, ועל ידי זה נתגליין העצות פנ"ל, שהם בחינת: "מים עמקים עצה" וכו'.

^{כז} **פרדס (לרמ"ק) ערכי הכנויים ערך צעקה** – צעקה היא בבינה וכן נתבאר בזהר פ' שמות (ד"ך). וז"ל אמר ר' יהודא הילכך גדולה צעקה מכלם שצעקה היא בלב הה"ד צעק לבם אל יי' כו'. ופי' גדולה צעקה מאנחה ושועה שבארנו ונבאר בערכם. שהשועה היא במלכות, והאנחה היא בת"ת, וצעקה היא בבינה והיא גדולה מכלם והיא הלב, והלב היא בבינה כדפי' הלב מבין. וכן אמר התם ר' יצחק אמר גדולה צעקה שמושלת על מדה הדין שלמעלה. והיא בבינה המושלת על הגבורה. וכן נאמר התם אמר רבי יהודא גדולה צעקה שקורעת גור דינו של אדם מכל ימיו פי' הצעקה היא בבינה והיא מהפכת וקורעת הדין לרחמים מכל הימים השבעה אשר תחתיה. ועוד אמר התם רבי יוסי ואומר גדולה צעקה שמושלת בעולם הזה ובעולם הבא והוא הבינה הדין דהיינו עולם הבא. ויש חילוק בין ג' תנאים האלה. כי רבי יהודא אמר בראשונה שצעקה היא בלב דהיינו הבינה. ואח"כ הוסיף רבי יצחק כי היא בינה בדיוותה בעלת רחמים ויש בה כח להפך מדת הדין לרחמים דהיינו המושלת דקאמר כדפי' לעיל. ור' יהודא הוסיף עליו ואמר דלאו דוקא מהפכת מדת הגבורה לבד אלא אף מהפכת את כלם, אפילו שיהיה מדת הדין מתפשטת כבר בכל שבע ימי הבנין יש בצעקה התלבשות הרחמים להפך כלם לרחמים. ור' יוסי הוסיף עליו ואמר כי הצעקה היא בבינה בבחינתה למעלה המתדבקת בחכמה דהיינו שמושלת בעולם הבא. כי עולם הבא הוא הבינה בערך

כמבואר גם בגמ' (כ"י). ומבואר שם בזוהר שמעלתה על התפילה ושוועה היא בכך שהיא קול בלא דיבור. עוד מבואר שם שאנחה עולה גבוה יותר כיון שבה גם קול אין, אלא מחשבה.

רבנו מגלה לנו כאן שאפשר לצעוק צעקה בלא קול, ויהיה לה את המעלה של צעקה בקול. ומבאר שקול הוא לאו דווקא הנשמע לאוזן, אלא כיון שיוצא מן הריאה מכח הכאב לב שמעורר אותו. כי כידוע קול הוא מכח האויר היוצא מהריאה ועובר על מיתרי הקול. ומגלה רבנו שאפשר את האויר היוצא מהריאה לעצור שלא יעבור על מיתרי הקול, ולעלות אותו בבחי' דקה ממנו בסמפונות העולים אל המח, וישאר קול אבל רוחני. והיא עצמה למי שמתעורר לצעוק אל ה' על איזה דבר, כגון קרבת ה' או לנסוע לצדיק וכיו"ב דבר של קדושה, והוא בין בני אדם וחושש אם ילך למקום אחר יאבד את ההתעוררות כמבואר בתורה קכד.

דע, שְׁיִכּוּלִין לְצַעֵק בְּקוֹל דִּמְמָה דְּקָה/כ"י בְּצַעֵקָה גְּדוּלָּה מְאֹד וְלֹא יִשְׁמַע שׁוֹם אָדָם פְּלִל, פִּי אֵינוֹ מוֹצִיא שׁוֹם קוֹל פְּלִל רַק הַצַּעֲקָה הִיא בְּקוֹל דִּמְמָה דְּקָה רוצה לומר שאע"פ שהיא צעקה גדולה מאד, שאפשר לצעוק צעקה כזו ממש גם בצעקה בלא קול.

נראה לבאר מה שנקט "צעקה גדולה מאד" הוא לשון המזכיר את לשון שנאמר על עשו כשאביד את הברכות של אביו "ויצעק צעקה גדולה ומרה" (כ"י). שהיתה צעקה מתוך שפתאם התגלה לו הכסילות של עצמו שמכר את הבכורה והפסיד את הברכה, ומתוך כאב נוראה צעק צעקה גדולה ומרה. והלשון "קול דממה דקה", נראה מושאל ממה שמסופר על אליהו הנביא אחרי שהרג את נביאי הבעל בהר הכרמל, והיתה לו התגלות ה' (כ"י) שהקדימה לה רוח חזק ורעש ואש ואז בקול דממה דקה דיבר אליו ה' ית'. נראה שרומז שצעקה אמיתית מעומק הלב היא צעקת ה' מתוכו כמו שמצינו בתפילה השלימה שהקב"ה משגר דבורים בפיו/כ"י והם בחי' רוח הקדש/כ"י הכי נמי צעקה אמיתית היא צעקת ה' מתוכו/כ"י.

וְזֶה יוֹכֵל פֶּל אָדָם. רוצה לומר אע"פ שהביאור נשמע קצת מסובך לקיים אבל באמת כל אדם יוכל לקיים זאת.

הבחינה המשפעת כדפי' בערכו. והנה למדנו היות צעקה בבינה לא' מג' בחינות לפי פירושי התנאים וזעקה וצעקה הכל דבר א' ובארנו בערכו:

כ"ה ראש השנה דף יז: – אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שמקרת גזר דינו של אדם שנאמר השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו אמר ליה רב פפא לאביי ודלמא לפני גזר דין אמר ליה ושב ורפא לו כתיב איזהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין. **ושם דף יח.** – רבי יצחק אמר יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין.

ערוך לנר – היוצא מהסוגיא דביחיד יש חילוק בין קודם גז"ד לאחר גז"ד דלאחר גז"ד אינו נקרא אבל בציבור לעולם נקרא חוץ מגז"ד שיש עמו שבועה שאינו נקרא וגם ביחיד יש שנקרא כגון בשב בין ר"ה ליוה"כ וכל זה לר"ע ולר' אלעזר ולתנא דברייתא דלעיל השב בנתיים אבל לר' יצחק אפילו גז"ד דיחיד דכל השנה נקרא ע"י תשובה. והנה הרי"ף והרא"ש הביאו הסוגיא דמחלק בין יחיד לצבור ובין כל השנה לעש"ת ואח"כ הביאו הא דר' יצחק ולכאורה יש סתירה בזה. והנראה דדעתם כדעת הרמב"ם הל' תשובה (פ"ב) שכתב אעפ"י שהתשובה והצעקה יפה לעולם בעשרה ימים שבין ר"ה ליוה"כ היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו בד"א ביחיד אבל בצבור כל זמן שעושין תשובה וצועקין בלב שלם הם נענים שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו עכ"ל. והנה גם בדברי הרמב"ם יש סתירה בזה דתחלה כתב שהתשובה יפה לעולם והם דברי ר' יצחק ואעפ"כ הביא החילוק בין יחיד לצבור ובין עשרה ימים לכל השנה. אמנם ע"ז כבר העיר הפרשת דרכים (דף כ"ט) וכתב דדעת הרמב"ם דרבי יצחק ע"כ ג"כ צריך ליישב הסתירה שבין בהמצאו ובין בכל קראנו אליו וע"כ גם כן מיישב בחילוק שבין יחיד לצבור ובין עשרה ימים לכל השנה ואע"ג דס"ל דגם ליחיד נקרא אחר גז"ד זה מיישב דלצבור וכן ליחיד בעשרת ימי התשובה ודאי מהני לגמרי אבל ליחיד בשאר ימות השנה אינו מועיל בודאי אבל מכ"מ אפשר שיקרא גז"ד. ומהר"ן נראה שג"כ הוקשה לו איך מתרץ ר' יצחק רומיאל דקרא ומתריך בענין אחר שכתב ור' יצחק אמר יפה צעקה לאדם דאפילו היבא דלא מיקרא גז"ד ממעטת את הפורענות עכ"ל. ובוזה מתורץ ג"כ דעת הרמב"ם והיא ג"כ שיטת הרי"ף והרא"ש ומה שפסקו כר' יצחק אע"ג דפליגי עליו ר"ע ור"א וגם סתם ברייתא דהשב בנתיים "ל כיוו דלעיל (דף ט"ז) אמרין כמאן מצלינן האידנא וכו' ואיב"א רבנן וס"ל כר' יצחק והשתא כיון דסתם מתניתין דלעיל דלא כר' יוסי ואעפ"כ מצלינן אקצירי ומריעי ע"כ צ"ל דס"ל כר' יצחק ולכן פסקו כוותיה:

כ"ו הוא לשון הכתוב מלכים א פרק יט (יא) ויאמר צא ועמדת בהר לפני ידוד והנה ידוד עבר ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לפני ידוד לא ברוח ידוד ואחר הרוח רעש לא ברעש ידוד: (יב) ואחר הרעש אש לא באש ידוד ואחר האש קול דממה דקה: (יג) ויהי כשמע אליהו וילט פניו באדרתו ויצא ויעמד פתח המערה והנה אליו קול ויאמר מה לך פה אליהו:

כ"ז פרשת תולדות בראשית פרק כז – (לד) כשמע עשו את דברי אביו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי:
כ"ח ההתגלות הזו יש בה כמה תמיהות מדוע שאל ב' פעמים מה לך פה אליהו ומדוע לא התגלה לו מיד במערה אלא אמר לו צא? וראה מעם לועז משמע שהכל היה התגלות אחת תוכחה על שלימד קטגוריא על עם ישראל ע"ש.

כ"ט ראה תורה י' אות ד' – כי הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של צדיקים (חולין ס:), ומשגר תפלה סדורה בפיו, כדי שיהנה מתפלתו. וזה: כי נביא הוא, לשון יב שפתיים, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (ברכות לד:): בורא יב שפתיים – אם שגורה תפלתו בפיו וכו'.

ל כמבואר בתורה מח והדבורים שאדם מדבר בכת, הם עצמן הדבורים של הקדוש ברוך הוא. וזה בחינת (ישעיהו נ"א:ט"ו-ט"ז): ואששים דברי בפיו. ועיין תורה קנו. וראה תורה א תנינא אות ח' שהתפילה השלימה היא מכח השפעת נבואה, ע"ש.

לא קצת צ"ע א"כ משמע שצעקה עם קול היא לא צעקת ה' מתוכו שהרי לא ברעש ה' אלא בקול דממה דקה. ונראה שגם בקול זו צעקת ה' מתוכו כמו בתפילה אבל לא הרעש שבה כי הרעש הוא כבר מצד המלכות שדרכה לצעוק לה' ורק מלוכש בתוכה הקול דממה דקה של ה' ובצעקה בלא קול היא לבדה יותר.

ורבנו מבאר כיצד לעשות זאת למעשה דהיינו שייציר במחשבתו הצעקה ויכנס קול הצעקה במחשבה ויציר בדעתו קול הצעקה ממש עם הנגון בדרך שצועקין.

ויכנס בזה עד שיעצק ממש בבחינת קול דממה דקה ושום אדם לא ישמע כלל.

ואין הכוונה לצעקה במחשבה פי באמת מה שאמר ויציר בדעתו קול הצעקה, אינו ציור כלל רק צעקה ממש, והביאור בזה פי יש סמפונות בראה שמשם יוצא הקול וגם יש סמפונות דקים היוצאים מן הראה אל המוח, ועל פן יכולים להכניס הקול דרך הסמפונות הדקים ההולכים אל המוח עד שיעצק ממש במוחו על ידי מה שמיציר במחשבתו קול הצעקה ממש שבזה הוא מכניס קול הצעקה אל המוח, דהיינו שמה שמיציר הקול צעקה במחשבתו אין הכוונה שיחשוב הצעקה אלא רק כדי לכוון את הרוח העולה מהריאה אל הסמפונות של המוח ולא אל הקנה שמשם הקול. כי באמת לא שייך שהרוח מהריאה ילעה למח שהוא אור, אלא הכוונה כנ"ל שרק צריך לעצור אותו ולכוון את הצעקה להיות כציור צעקה ולא צעקה בקול.

ויוכל לעמוד בין פמה בני אדם ויעצק מאד ושום אדם לא ישמע פנ"ל.

ולפעמים יוכל להשמט מזה איזה קול דק שיהיה נשמע גם לאחרים, פי מחמת שנכנס הקול דרך הסמפונות של המוח אל המוח יוכל להשמט לפעמים שייצא הקול דרך הסמפונות המוציאות קול אבל הוא בדרקות גדול.

והצעקה שהיא קול דממה דקה כנ"ל תהיה בלא קול ובלא דבור (הינו פשאין מוציאים שום דבור בשעת הצעקה הנזכר לעיל) כי בלא קול קל יותר לצעק פנ"ל, פי פשאין להוציא הדבור קשה יותר לתפס את הקול אל המחשבה ולבלי להניחו לצאת דרך הקנה המוציא קול, אבל בלא דבור קל יותר:

עד כאן ביאור חברותא לשיחה טז

✱

שערי זוהר על ברכות דף נח/א

ודאי השתא אתי מלכא. ע' רע"מ פנחס רכ"ג ב קול דממה דקה דתמן אתו מלכא כו', שם רכ"ז רע"ב הק' תקו"ז (ג' ע"ב), וע' זוהר חדש (כ"ג סע"א) ותקונים שם (ק"א ד):

